

O KONDYCJI NIEMIEC

Tożsamość niemiecka
w debatach intelektualistów po 1945 roku

Wybór i opracowanie

Joanna Jabłkowska i Leszek Żyliński

SPIS TREŚCI

Joanna Jabłkowska, Leszek Żyliński: <i>Rozrachunek z narodowosocjalistyczną przeszłością a tożsamość niemiecka</i>	7
--	---

DUCHOWA SYTUACJA NIEMIEC PO 1945 ROKU

Thomas Mann: Niemiec słuchacz! (<i>Deutsche Hörer!</i> , 1945)	53
Karl Jaspers: Zróżnicowanie niemieckiej winy (<i>Die Schuldfrage</i> , 1945)	55
Eugen Kogon: Naród niemiecki a obozy koncentracyjne (<i>Das deutsche Volk und die Konzentrationslager</i> , 1946)	76
Alfred Andersch: Konieczna wypowiedź w sprawie procesu norymberskiego (<i>Notwendige Aussage zum Nürnberger Prozeß</i> , 1946)	81
Hannah Arendt: Zorganizowana wina i powszechna odpowiedzialność (<i>Organisierte Schuld</i> , 1946)	83
Stephan Hermlin: O zróżnicowaniu niemieckiej winy Karla Jaspersa (<i>Über „Die Schuldfrage“ von Karl Jaspers</i> , 1947)	94
Georg Lukács: Odmiana losu (<i>Schicksalswende</i> , 1944/48)	99

W CIENIU NAZIZMU

Theodor W. Adorno: Co to znaczy: obrachunek z przeszłością? (<i>Was bedeutet: Aufarbeitung der Vergangenheit</i> , 1959)	119
Horst Krüger: W labiryncie winy. Jeden dzień z procesu oświęcimskiego (<i>Im Labyrinth der Schuld. Ein Tag im Frankfurter Auschwitz-Prozeß</i> , 1963/64)	136
Marcel Reich-Ranicki: W pewnej niemieckiej sprawie (<i>In einer deutschen Angelegenheit</i> , 1964)	154
Martin Walser: Nasz Auschwitz (<i>Unser Auschwitz</i> , 1965)	158
Peter Weiss: Moja miejscowość (<i>Meine Ortschaft</i> , 1965)	170

Aleksander i Margarethe Mitscherlich: Niemieckie iluzje (<i>Deutsche Illusionen</i> , 1967)	178
--	-----

OD ZGLISZCZ DO MURU. DWA PAŃSTWA W NIEMCZECH

Dolf Sternberger: Kwestia niemiecka (<i>Die deutsche Frage</i> , 1949)	193
Heinrich Böll: Głos za literaturą zgliszcz (<i>Bekenntnis zur Trümmerliteratur</i> , 1952)	200
Friedrich Sieburg: Rozkosz upadku (<i>Die Lust am Untergang</i> , 1954)	204
Manifest Niemiecki (<i>Deutsches Manifest</i> , 1955)	208
Gerhard Zwerenz: Z pamiętnika uciekiniera. Refleksje i krytyka (<i>Aus dem Tagebuch eines Geflohenen</i> , 1959)	210
Günter Grass, Wolfdietrich Schnurre: Kto milczy, staje się współwinny (<i>Wer schweigt, wird mitschuldig</i> , 1961)	218
Stephan Hermlin: Odpowiedź (<i>Antwort</i> , 1961)	220
Günter Grass: Liczba mnoga zespólona (<i>Die kommunizierende Mehrzahl</i> , 1967)	223

DEBATY O DEMOKRACJI, REWOLUCJI I TERRORZE

Ralf Dahrendorf: Ekskurs o humanizmie i braku człowieczeństwa (<i>Exkurs über die Humanität und Unmenschlichkeit</i> , 1965)	239
Karl Jaspers: Dokąd zmierza Republika Federalna? (<i>Wohin treibt die Bundesrepublik?</i> , 1966)	255
Hans Magnus Enzensberger: Jasne decyzje i ponure perspektywy (<i>Klare Entscheidungen und trübe Aussichten</i> , 1967)	263
Günter Grass: Brakuje nam demokratycznej dojrzałości (<i>Wir haben nicht die demokratische Reife</i> , 1968)	269
Heinrich Böll: Łaska czy list żelazny dla Ulrike Meinhof? (<i>Will Ulrike Meinhof Gnade oder freies Geleit?</i> , 1972)	271
Kurt Sontheimer: Zmiany świadomości politycznej w konsekwencji studenckiego protestu (<i>Die Veränderung des politischen Bewußtseins durch die studentische Protestbewegung</i> , 1976)	279
Iring Fetscher: Perwersyjna dialektyka takiego myślenia (<i>Die perverse Dialektik dieses Denkens</i> , 1977)	293
Dolf Sternberger: Patriotyzm konstytucyjny. Przemówienie z okazji 25 rocznicy akademii kształcenia politycznego (<i>Verfassungspatriotismus</i> , 1982)	299
Peter Schneider: Nie mam ochoty na zielony raj (<i>Keine Lust aufs grüne Paradies</i> , 1983)	308

TRZECIA RZESZA JAKO HISTORIA?

Hans Mommsen: Balast przeszłości (<i>Die Last der Vergangenheit</i> , 1979)	319
Richard von Weizsäcker: 8 maja 1945 — czterdzieści lat później (<i>Der 8. Mai 1945 — vierzig Jahre danach</i> , 1985)	325

Michael Stürmer: Historia w kraju bez historii (<i>Geschichte in einem geschichtslosem Land</i> , 1986)	337
Andreas Hillgruber: Dwie katastrofy. Rozbicie Rzeszy Niemieckiej i koniec europejskiego Żydostwa (<i>Zweierlei Untergang</i> , 1986)	340
Ernst Nolte: O przeszłości, która nie chce przeminąć (<i>Vergangenheit, die nicht vergehen will</i> , 1986)	372
Jürgen Habermas: Sposób zacierania winy, czyli tendencje apologetyczne współczesnej historiografii niemieckiej (<i>Eine Art Schadensabwicklung</i> , 1986)	377
Dan Diner: Negatywna Symbioza. Niemcy i Żydzi po Auschwitz (<i>Negative Symbiose. Deutsche und Juden nach Auschwitz</i> , 1986)	386
Helmut Dubiel: Niemieckie przeszłości (<i>Deutsche Vergangenheiten</i> , 1991)	395

U PROGĘ JEDNOŚCI

Martin Walser: Mówić o Niemczech. Sprawozdanie (<i>Über Deutschland reden. Ein Bericht</i> , 1988)	403
Jurek Becker: Stracił pamięć, stracił rozum. Jurek Becker odpowiada Martinowi Walserowi (<i>Gedächtnis verloren, Verstand verloren. Jurek Becker antwortet auf Martin Walser</i> , 1988)	418
Konrad Weiss: Refleksje o niemieckiej jedności. Głos z drugiego państwa niemieckiego (<i>Nachdenken über deutsche Einheit</i> , 1989)	423
Jürgen Habermas: Nacjonalizm spod znaku „Deutsche Mark” (<i>Der DM-Nationalismus</i> , 1990)	426
Hans-Joachim Maaz: Stalinizm jako forma życia (<i>Stalinismus als Lebensform</i> , 1990)	442
Günter Grass: NRD na wyprzedaży. Mowa wygłoszona w berlińskim Reichstagu z okazji zjednoczenia obu państw niemieckich (<i>Ein Schnäppchen namens DDR</i> , 1990)	444

WOKÓŁ NARODU I NOWEJ ROLI NIEMIEC

Wolfgang J. Mommsen: „Znów jesteśmy kimś”. Przemiany w politycznej samoświadomości Niemców (<i>Wir sind wieder wer'. Wandlungen im politischen Selbstverständnis der Deutschen</i> , 1979)	459
Jürgen Habermas: Staliśmy się znowu „normalni” — kolejne kłamliwe samowyobrażenie Republiki Federalnej (<i>Die zweite Lebenslüge der Bundesrepublik: Wir sind wieder „normal” geworden</i> , 1992)	465
Botho Strauss: Wzbierająca pieśń kozła (<i>Anschwellender Bocksgesang</i> , 1993)	485
Michael Wolfsohn: Państwo narodowe a pluralizm kulturowy. O niemieckim upadku cywilizacyjnym i jego skutkach (<i>Nationalstaat und Multikultur. Über den deutschen Zivilisationsbruch und seine Folgen</i> , 1996)	496

PRZEMIANY PARADYGMATU? NIEMCY SPRAWCY
— NIEMCY OFIARY: FORMY PAMIĘCI

Christian Meier: Pamięć — wypieranie z pamięci — zapominanie (<i>Erinnern — Verdrängen — Vergessen</i> , 1996)	509
Jan Philipp Reemtsma: Wojna jest zjawiskiem społecznym (<i>Krieg ist ein Gesellschaftszustand</i> , 1997)	522
Salomon Korn: Rozdarty Reichstag. Gdy sztuka przedstawiać ma barbarzyństwo: planowany Pomnik Holocaustu w Berlinie i narodowa tożsamość (<i>Durch den Reichstag geht ein Riß. Wenn Kunst die Barbarei gestalten soll: Das geplante Berliner Holocaust-Mahnmal und die nationale Identität</i> , 1997)	531
Martin Walser: Doświadczenia podczas pracy nad słowem na niedzielę. Mowa z okazji przyznania Nagrody Pokojowej Księgarzy Niemieckich (<i>Erfahrungen beim Verfassen einer Sonntagsrede. Rede anlässlich der Verleihung des Friedenspreises des deutschen Buchhandels</i> , 1998)	536
Ignatz Bubis: Mowa Prezydenta Centralnej Rady Żydów w Niemczech z 9 listopada 1998 roku (<i>Rede des Präsidenten des Zentralrates der Juden in Deutschland am 9. November</i> , 1998)	548
Karl Heinz Bohrer: Kultura winy i kultura wstydu oraz zanik pamięci historycznej (<i>Schuldkultur oder Schamkultur. Und der Verlust an historischem Gedächtnis</i> , 1998)	556